

DEL FRONT DE GUERRA

Una nit a les avançades.

(Crònica de les columnes
Francesc Macià-Lluís Com-
panya, per LLUIS CAPDE-
VILA.)

He arribat a aquest poble — per una elemental discreció no puc dir de quin poble es tracta — a les cinc de la tarda. Aviat joquesfarà. Aviat vindrà la nit, que en aquestes terres altes — d'una bolesa suprema, malgrat la seva desoladesa — ve d'una manera ràpida. Hi ha un cel, net de núvols d'un magnífic color d'aram. Fa un vent terrible que despenntina i afup les cabelleres grises de les oliveres. Sombria — segons m'ha dit un amic d'Azuara — que els dies així són els ideals per a caçar perdus. Per això en lloc de l'escopeta, el caçador agafa una gran branca d'olivera. Se la posa a coll, procurant cobrir-se el cap el més possible, i avança pels camps i vinyes molt lentament. Les perdus, marejades i estemordides pel vent, cerquen aixopluc en aquella branca d'olivera que els sembla providencial. I el caçador les agafa vives. D'això — que jo segurament mai no hauria sabut si els feixistes no haguessin tingut la pensada d'aquesta guerra incivil — en diuen «caçar a la rameta».

A més de vent ja fred, un fred viu, intens, tallant. En baixar del cotxe, a la plaça del poble, ensopego amb un munt de restes humanes — crànis, tibies, etc. — que algú deu haver desenterrat de no sé on i que una mà piadosa i un cap comprensiu haurien de tornar a enterrar.

Ací, en aquest poble, hi tinc uns amics de Caldes. M'indiquen la casa on s'estatgen. Com que m'he entretingut un xic — una visita al capità que comanda les forces ací destacades, una visita a un excellent republicà, del qual us parlaré un altre dia... — quan arribo a la casa ja és nit. Surten a rebre'm, en oír una veu forastera, dues noies. Aquestes dues noies es diuen Conxita i Guadalupe. Són joves, boniques. Jo penso: Decididament, els de Caldes tenen sort. Aquestes dues noies, després de sopar, se'n van a dormir a una altra casa — ja és ben trist això, veritat? — i els de Caldes es queden sols. Pobrets!

La casa segurament pertanyia a algun home de drete, a algun cació dels que han fugit per a lluitar al costat dels bàrbars, i el Comitè — ací diuen el «Comitè» — se n'ha incautat. Aquestes dues noies, en companyia d'una vella molt divertida i pintoresca i molt afeccionada al vi, s'encarreguen, per ordre del Comitè, de fer el menjar als milicians i tenir la casa endreçada. Per a fer aquesta feina el Comitè les paga permetent que mengin del que dona per als milicians. No pòt pas dir-se que sigui un jornal massa important.

Aquestes noies, Conxita i Guadalupe, malgrat el fred, vesteixen uns vestidets de percal — el de Guadalupe sense mànecues — perquè no tenen res més.

En conèixer la meua veu compareixen dos o tres minyons de Caldes i em diuen que els altres estan de guàrdia al «parapet». Hem entrat a la cuina. Hi ha una llar de foc ben encesa i dos magnífics bancs d'escó, un dels quals neteja Conxita amb el davantal perquè jo m'asse-
gui.

En ha d'estar una al llarg de la...

Fa bo d'estar vora el foc en aquestes nits tan cruas, tan inclements. No fa bo, però, de pensar que els nostres companys estan de guàrdia a la muntanya sofrint el fred. I com ells no poden deixar la guàrdia fins el matí, després de sopar — un sopar ben frugal, cal remarcar-ho per als que creuen que aquí ens donem grans banquets: ~~me~~ cebes al caliu, un tall de ~~car~~ a la brasa — me'n vaig al «parapet». M'acompanya un milicià amb un fanal per a poder veure el camí. Enfilem, amb penes i treballs una muntanya. El vent, un vent terrible i glaçat que ens bufeteja la cara. De sobte sorgeix una ombra que ens demana la consigna, el que abans en deien «sant i senya», i que ara ja no ho diuen perquè el sant ha passat de moda.

El meu acompanyant el dona i passem. Al cim de la muntanya hi ha altres companys. Després de les salutacions i l'alegria natural s'estranyen molt que vulgui passar la nit amb ells.

— Però si aquí s'hi està molt malament!

— Si hi esteu vosaltres també hi puc estar jo.

— Hi fa molt fred!

— Si el sofriu vosaltres també el puc sofrir jo.

El que m'ha acompanyat, més pràctic, se'n torna al poble. La claror somorta del fanal va perdent-se al lluny, camí de la llar acollidora i càlida. Nosaltres restem en la fosca.

No podem encendre foc, car l'enemic, que no és lluny, podria veure'l.

Contra la fosca tenim la lleu claror de les estrelles, que semblen tremolar del pas del vent. Contra el fred unes flassades.

Aquests minyons han construït, amb pedres i fang, una mena de barricades molt rudimentàries. Hi ha un parell de sacs de palla i les flassades esmentades. Mentre un dels milicians està de guàrdia, els altres dormen. Avui, però, amb la meua visita, es priven de dormir. L'abric, els guants, el sueter de llana no em preserven del fred. I pensar que aquests pobres nois van molt menys abrigats que jo!

— Llàstima que no fos aquí a l'hora del cafè.

Cada nit, entre deu i onze, puja el capità — per modestia sincera, per sincera humilitat, m'ha prohibit donar el seu nom — a portar cafè i conyac als milicians que estan de guàrdia. Això serveix perquè els milicians li tinguin una gran estima i perquè ell vegi que la vigilància no falla.

Llastimosament, avui el capità ja ha vingut. I el fred augmenta. No s'oeix cap altra remor que la del vent xiuant furios entre els matolls de romanins i jarigola, única vegetació que hi ha per aquí. I la nit va passant. A la matinada, el fred esdevé més viu, més intens. De tant en tant, al poble, s'oeix el lladruc d'un gos. De tant en tant, en la fosca, aleteja una au nocturna.